© М. І. Карлін

Отримано: 20 травня 2026 р.

Прорецензовано: 30 травня2026 р.

Прийнято до друку: 03 червня 2026 р.

Дата публікації: 24 червня 2026 р.

email: Karlin.lutsk@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0002-1421-1066

DOI: http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-41(69)-228-233

Карлін М. І. Місцеві фінанси в фінансовій системі України в умовах війни та відбудови: проблеми та перспективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Економіка».* Острог : Вид-во НаУОА, червень 2026. № 41(69). С. 228–233.

УДК: 336.1(447):352:[336.13.012.24 «364»

JEL-класифікація: E-69

Карлін Микола Іванович,
доктор економічних наук, професор кафедри фінансів
Волинського національного університету імені Лесі Українки

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВІДБУДОВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті визначені особливості функціонування місцевих фінансів України в умовах російсько-української війни та майбутньої післявоєнної відбудови; проаналізовані нагальні проблеми наповнення місцевих бюджетів територіальних громад; обґрунтовані шляхи покращення фінансового забезпечення місцевих бюджетів; доведено необхідність нового етапу у здійсненні адміністративно-територіальної реформи; розкриті напрями удосконалення використання податку на доходи фізичних осіб. Розглянуті проблеми розкриті в контексті можливого використання досвіду країн ЄС у реформуванні фінансової системи.

Ключові слова: *фінансова система України, місцеві фінанси, місцеві бюджети, податок на доходи фізичних осіб, іноземні інвестиції.*

Mykola Karlin,
Doctor of Economics, Professor,
Professor at the Department of Finance,
Lesya Ukrainka Volyn National University

LOCAL FINANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE UNDER WARTIME CONDITIONS AND RECONSTRUCTION: PROBLEMS AND PROSPECTS

This article examines the characteristics and challenges of Ukraine's local finance system during wartime, analyzing current issues in filling local budgets. It substantiates approaches to improving the financial support of local budgets under modern conditions, proves the necessity for a new stage of administrative and territorial reform based on EU experience, and outlines directions for optimizing personal income tax usage. The war has exacerbated financial resource shortages across diverse local communities, necessitating effective countermeasures. One approach entails implementing a new fiscal decentralization scheme based on pre-2015 state frameworks that excluded voluntary community consolidation. The study argues that Ukraine should adopt the non-voluntary consolidation experiences of newer EU member states, particularly Poland. Optimizing the distribution of locally collected personal income tax (PIT) remains a critical challenge. Under wartime conditions, the study proposes a balanced PIT distribution model: 50% of the municipal share (64% of total PIT) should remain within the community where the enterprise operates, while the remaining 50% should be allocated to the communities where commuting employees reside. Aligning with IMF recommendations, the article addresses debates on introducing a progressive PIT scale. It advocates for minimal rate differentiation during the war: maintaining the current 18% rate for individuals earning up to the national average salary, while increasing the rate to 20% for higher income brackets.

Keywords: *financial system of Ukraine, local finance, local budgets, personal income tax, foreign investments.*

Постановка проблеми. Проведена у 2015–2020 рр. фіскальна децентралізація суттєво збільшила доходи місцевих бюджетів, що дозволило органам місцевого самоврядування швидше пристосуватися до умов воєнного стану. Натомість війна посилила проблему нестачі фінансових ресурсів у різних за фінансовою спроможністю громад, що ставить на порядок денний пошук шляхів вирішення вказаної проблеми. Одним із них повинно стати проведення удосконаленого перерозподілу публічних фінансових ресурсів між різними за фінансовою спроможністю громадами, оскільки існуючий на сьогодні механізм дотацій та субвенцій не виконує своїх функцій. Для цього після війни важливо провести нову фіскальну децентралізацію, на основі розробленої до 2015 р. державними структурами схеми, яка не передбачала добровільного укрупнення територіальних громад, хоча це може викликати шалений спротив насамперед керівництва територіальних громад, розташованих біля великих міст. Але ця децентралізація потрібна для зменшення зростаючої диференціації в доходах між різними громадами. Як показує практика, ніякі зміни у фінансовому вирівнюванні поки не змогли вирішити вказану проблему. Крім того, вимагає

удосконалення механізм розподілу ПДФО між місцевим бюджетом та державним бюджетом. Також важливо знайти більш ефективні механізми розподілу фінансів між різними бюджетами з урахуванням досвіду країн ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Не дивлячись на війну, як свідчать дослідження багатьох вчених, територіальні громади України знайшли можливості не тільки вирішувати свої фінансові проблеми, а й прийняти вимушено переселених осіб, локалізовані підприємства, взяти участь у відбудові зруйнованих російськими агресорами об'єктів інфраструктури тощо. Але проблемою є те, що держава все більше функцій передає на місцевий рівень, не забезпечуючи їх фінансування, що суперечить досвіду країн ЄС. Передусім це стосується фінансування частини оборонних витрат з місцевих бюджетів, що не передбачено Бюджетним кодексом України, а також забезпечення житлом переселенців. Крім того, передбачений перехід до профільних та академічних ліцеїв в рамках НУШ, змусить територіальні громади, де вони будуть розташовані, будувати та утримувати пришкільні інтернати для учнів, які будуть доїжджати до цих ліцеїв, на які у багатьох громад немає коштів, а також на дороги до них. Багато сільських громад в поліських регіонах Волині вже зараз масово закривають малокомплектні школи, дитячі садки, ФАПи, дільничні лікарні, клуби, бібліотеки, що посилює міграцію з цих районів. На наш погляд, треба прислухатися й до керівників таких територіальних громад і учительської громадськості та відкласти створення подібних ліцеїв на після воєнний час. Тим більше, що НУШ не виконала своєї функції щодо підвищення якості підготовки учнів, особливо учнів 1–4 класів. В цьому контексті треба уважніше придивитися до досвіду Фінляндії, де керівництво країни відмовилося від подібної моделі (яку Україна скопіювала без належного пристосування до наших умов) та пішла на заборону використання учнями мобільних пристроїв в школі.

Загалом, як показує аналіз практики формування та використання місцевих бюджетів в умовах війни, додаткові кошти треба шукати не в Державному бюджеті нашої країни, а удосконалюючи насамперед механізм перерозподілу ПДФО між різними громадами. Все це говорить про необхідність проведення нового етапу адміністративно-територіальної реформи, націленої на зменшення диференціації в доходах між різними територіальними громадами, відмовившись від принципу добровільності при об'єднанні громад. Як визнають фахівці з регіональної економіки В. Кравців, І. Сторонянська, П. Жук, стратегічною помилкою стало орієнтування цієї реформи на добровільний характер об'єднання територіальних громад [1]. Це призвело до суттєвого зростання диференціації в доходах між різними територіальними громадами, на що також звертають уваги вітчизняні дослідники Я. Казюк і В. Венцель [2]. Фінансове вирівнювання, яке здійснює Українська держава, поки не в силах подолати цю диференціацію, на що вказують такі українські вчені: Н. В. Проць, В. І. Проць, Т. А. Костенюк [3] і М. Слатвінська [4]. З. Лободіна, Я. Ківелюк, Н. Чайківський, В. Миколайчук [5], а також Г. Возняк [6] звертають увагу на складні проблеми функціонування місцевих бюджетів в умовах війни. Вказані та інші проблеми у функціонуванні фінансів органів місцевого самоврядування вимагають їх вирішення з урахуванням досвіду країн ЄС, що пропонують такі дослідники, як В. Письменний і Х. Палац [7], В. Халавчук [8], а також група вчених з «ДУ «Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»» [9]. Водночас, попри певні переваги бюджетної децентралізації, вона не виключає виникнення ризиків, в тому числі такого ризику як домінування локальних інтересів над загальнодержавними [10]. Їх важливо передбачити, оскільки в умовах війни вони починають посилюватися, в тому числі у відносинах обласний центр – прилеглі територіальні громади. Насамперед це стосується використання соціально-економічної інфраструктури жителями цих громад, які не фінансуються з бюджетів цих громад. Крім того, на територіях цих громад починають будуватися цілі мікрорайони багатоповерхових будинків, які не мають відповідних каналізаційних систем, що може погіршити екологічні умови проживання громадян. Все це ставить на порядок денний розробку механізмів співфінансування подібних проєктів в територіальних громадах (насамперед утримання транспортних та комунальних мереж), фінансування яких поки в основному лягає на обласні центри та великі міста.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є аналіз проблем формування доходів місцевих бюджетів та здійснення видатків з них під час війни росії проти України та після її закінчення. Все це змушує представників органів місцевого самоврядування і експертів шукати нові підходи до збільшення доходів місцевих бюджетів. Відповідно, завданнями статті є аналіз існуючих особливостей у функціонуванні місцевих бюджетів України в умовах війни з росією; дослідження проблем взаємодії публічних фінансів та місцевих фінансів у фінансовій системі нашої країни в період воєнного стану; виявлення шляхів покращення фінансового забезпечення територіальних громад України шляхом передусім удосконалення перерозподілу ПДФО.

Виклад основного матеріалу. Прояви різних форм бюджетної децентралізації спостерігаються практично в усіх без винятку країнах, але її результативність залежить від конкретних механізмів її

реалізації. Для України слід взяти до уваги досвід більшості нових країн-членів ЄС, де не використовувався принцип добровільності, насамперед Польщі. Концептуальними засадами здійснення адміністративно-територіальної реформи в цій країні були наступні: укрупнення територіальних громад на всіх рівнях (на рівні воєводства, повіту та територіальних громад локального рівня – гмін); використання нового адміністративно-територіального устрою, розробленого державними інститутами; передача максимуму функцій на гміни при одночасному збільшенні їх фінансових ресурсів; прийняття рішення щодо компенсації додаткових витрат гмін з державного бюджету, якщо вони не передбачені для гмін в законодавстві, але вводяться державою; воєводство та повіти практично не фінансують гміни, а виступають передаточним механізмом їх фінансування з державного бюджету. Згідно з цими принципами у 1999 р. в Польщі було проведено адміністративно-територіальну реформу, відповідно до якої кількість воєводств було значно скорочено. Позитивом реформи є й те, що поляки спочатку визначили первинну, адміністративну бюджетну одиницю – гміну та її нові функції, які, крім всього іншого, створені й у великих містах. Вони покликані задовольнити потреби місцевої громади в основних суспільних послугах. Для цього гміна має закріплені джерела доходів у вигляді податків та зборів.

Важливим джерелом доходів гмін у Польщі є гранти з фондів ЄС, насамперед на вирішення екологічних проблем на місцях, на що треба вже сьогодні звернути увагу в Україні. В цьому плані заслуговує на увагу й досвід Польщі щодо стимулювання розвитку публічно-приватного партнерства насамперед на місцевому рівні, яке дозволяє залучити кошти приватних партнерів. Нестача в Української держави коштів на оборону вимагає пошуку додаткових ресурсів для місцевих бюджетів, які, на наш погляд, можна отримати за допомогою прискореного розвитку публічно-приватного партнерства, якому сьогодні не приділяється належна увага. Але для цього для іноземних партнерів треба створити належні умови, насамперед подолати корупційні схеми при залученні їх коштів, особливо при виділенні земельних ділянок для будівництва і капітального ремонту об'єктів соціальної інфраструктури та місць для переробки будівельних відходів. Практика відновлення подібних об'єктів у звільнених від російських окупантів районів українських областей виявила ще одну проблему щодо залучення іноземних інвестицій, яка полягає у нестачі кваліфікованої робочої сили та відсутність бажання у частини органів місцевого самоврядування допомагати іноземним інвесторам в цьому питанні.

Треба взяти до уваги й той факт, що середню ланку самоврядування – повіт – у Польщі було введено вже після того, як певний час проіснували гміни, і влада побачила, що не всі функції можна передати на гміну. Зараз повіт виконує повноваження з утримання закладів середньої, спеціальної та професійної освіти, медичних установ і лікарень, культурних установ, збереження культурних цінностей тощо. Водночас, до сьогодні в Польщі тривають дискусії, які функції повинен виконувати повіт та за рахунок яких джерел він повинен фінансуватися. З подібною проблемою вже стикнулися й в Україні, оскільки багато районних бюджетів не мають стабільних джерел фінансування і, відповідно, не можуть фінансувати більшість закладів соціально-культурної сфери. Виходом стала передача більшості з таких закладів на рівень територіальних громад, де вони розташовані, або їх закриття, що погіршило стан надання соціально-культурних послуг у багатьох сільських районах України. Частково кошти для цього можна було б знайти за рахунок ліквідації районних адміністрацій та передачі їх функцій районним радам при одночасному скороченні витрат на утримання різних державних представництв на районному рівні, а також за рахунок розвитку публічно-приватного партнерства, залучивши до нього іноземних інвесторів. Як показує аналіз сьогоднішньої української практики, останні насамперед надають відповідні кошти на реалізацію передусім «зелених» проєктів на місцях.

Найвищою ланкою місцевого самоврядування в Польщі є воєводство**,** головною функцією якого є фінансування програм регіонального розвитку, які не під силу гмінам та повітам. З 1999 р. кількість воєводств скоротилася з 49 до 16, хоча планувалося в два рази менше. Але під тиском широкої громадськості влада пішла на подібні поступки, щоб не програти наступні вибори. Подібне чекатиме й Україну, оскільки нашій владі після війни прийдеться піти на об'єднання малочисельних областей, оскільки населення України на початок 2026 р. складає тільки 29 млн осіб [11], а міграція поки перевищує кількість тих, хто повертається до країни. На наш погляд, одним із варіантів укрупнення може стати об'єднання Волинської та Рівненської областей в одну Західно-Волинську область з двома центрами: Луцьк і Рівне. У першому можна було розташувати обласну військову адміністрацію, а в другому – обласну раду (або навпаки). Подібне відбулося в Польщі, де під тиском громадськості та обласних владних структур польська влада пішла на створення по два воєводських центри в кількох укрупнених воєводствах, щоб не гальмувати адміністративно-територіальну реформу, яка готувалася 10 років.

Важливою умовою наповнення місцевих бюджетів у нових країнах ЄС стало створення у них спеціальних економічних зон (СЕЗ) у різних формах, щоб насамперед покращити фінансове забезпечення слабких

в економічному плані регіонів (Польща) або тих регіонів, які дуже постраждали від війни (Хорватія). Так, у Польщі СЕЗ використовуються насамперед для підтримки відсталих регіонів [12]. Більшість прямих іноземних інвестицій провідних світових корпорацій, які надходять у Польщу й спрямовуються у виробничий сектор, розміщуються саме на територіях цих зон. Польські та іноземні підприємці, які виявили бажання працювати в СЕЗ, повинні отримати спеціальний дозвіл на ведення такої діяльності. Підприємцям у цих зонах надається державна допомога у вигляді різноманітних пільг, передусім податкових. Кожен підприємець може одночасно використовувати різні форми державної допомоги, але її загальна сума не може перевищувати максимально допустимого розміру, установленого державою для окремо взятого регіону. Для підняття економік регіонів Хорватії, які найбільше постраждали від війни з Сербією, та для залучення іноземних інвестицій в країні на певний час було створено 11 вільних економічних зон (ВЕЗ). Недавно ці ВЕЗ були ліквідовані, оскільки вони виконали свої функції. Подібний досвід було б доцільним застосувати в Україні для підняття економік тих регіонів, які найбільше постраждали від агресії росії, але це треба робити тільки з дозволу МВФ та ЄС.

Європейський Союз позитивно ставиться до створення у нових країнах-членах ЄС індустріальних парків, що треба взяти до уваги й в Україні. Так у Польщі, на території 14 спеціальних економічних зон працюють 77 промислових та технологічних парків, які отримали певні пільги. Проблемою ж для України є те, що з приблизно 100 зареєстрованих індустріальних парків реально функціонує менше третини. Одна із причин подібної ситуації полягає в тому, що частина ініціаторів їх створення стараються отримати землю для майбутнього будівництва житла на подібній території, а не промислових об'єктів.

Дуже складною проблемою для збільшення фінансових ресурсів територіальних громад є проблема розподілу ПДФО, який збирається на їх території. Як відомо, існує два протилежні підходи з вирішення вказаного питання. Перший полягає у збереженні існуючого порядку, коли 64 % ПДФО йде в бюджет територіальної громади, де розташоване підприємство чи організація. Це призвело до появи слабких у фінансовому плані громад. Другий підхід до розподілу ПДФО полягає у закріпленні 64 % від нього за тими громадами, звідки прибувають на роботу у міста чи селища наймані працівники. На наш погляд, в умовах війни проблему розподілу ПДФО було б доцільним вирішити наступним чином: 50 % від ПДФО залишати за територіальними громадами, де розташоване підприємство, а 50 % від 64 % ПДФО віддавати тим територіальним громадам, де зареєстровані працівники, які прибувають на роботу на такі підприємства. У післявоєнний час ці пропорції у перерозподілі ПДФО можна було поступово збільшувати на користь менш фінансово забезпечених громад.

Згідно рекомендацій МВФ Україна повинна запровадити прогресивну шкалу ПДФО, що сьогодні викликає значну дискусію серед українських вчених. На наш погляд, під час війни в Україні доцільно піти на мінімальну диференціацію ставок ПДФО: для тих, заробляє не більше середньої зарплати по країні, доцільно залишити існуючу ставку 18 %, а для тих, хто отримує більше, цю ставку підняти до 20 %. Після війни можна розглянути питання щодо поглиблення диференціації ставок ПДФО, що дозволить посилити справедливість в оплаті праці, чого сьогодні поки не вдається досягнути при існуванні єдиної ставки ПДФО.

Суттєвим джерелом доходів місцевих бюджетів в умовах війни повинно стати удосконалення механізму оподаткування доходу від здачі в оренду житла з боку фізичних осіб, який в Україні у значній мірі перебуває в «тіні» і складає значні суми [13]. Цим механізмом користуються й багато біженців з нашої країни, які отримують значні доходи від здачі в оренду житла в Україні. Зараз цей дохід включається в склад загального доходу і оподатковується за загальним правилом. На наш погляд, дохід від здачі в оренду житла треба виділити із загального доходу, а податок на нього повністю направляти в доходи місцевого бюджету, що посилить контроль за його сплатою з боку органів місцевого самоврядування.

Висновки. Аналіз місцевих бюджетів в Україні багатьма вченими показав існування значної диференціації в їх доходах, що говорить про необхідність проведення нового етапу адміністративно-територіальної реформи, націленої на зменшення цієї диференціації, відмовившись від принципу добровільності при об'єднанні громад, як це було зроблено у більшості країн ЄС.

Концептуальними засадами здійснення адміністративно-територіальної реформи в Польщі, досвід якої рекомендується до використання Європейською Комісією для всіх кандидатів на вступ до ЄС, є наступні: укрупнення територіальних громад на всіх рівнях; використання нового адміністративно-територіального устрою, розробленого державними інститутами; передача максимуму функцій на територіальні громади при одночасному збільшенні їх фінансових ресурсів; прийняття рішення щодо компенсації додаткових витрат територіальних громад з державного бюджету, якщо вони не передбачені для них в законодавстві, але вводяться державою.

В умовах війни проблему розподілу ПДФО було б доцільним вирішити наступним чином: 50 % від 64 % ПДФО залишати за територіальними громадами, де розташоване підприємство, а 50 % від 64 %

ПДФО віддавати тим територіальним громадам, де зареєстровані працівники, які прибувають на роботу на такі підприємства, що зменшить диференціацію в доходах між громадами. У післявоєнний час ці пропорції у перерозподілі ПДФО можна було поступово збільшувати на користь менш фінансово забезпечених громад чи тих громад, які найбільше постраждали від війни.

Дохід від здачі в оренду житла треба виділити із оподатковуваного загального доходу, а податок з нього повністю направляти в доходи місцевого бюджету, що посилить контроль за його сплатою органами місцевого самоврядування. Поки ж він в рамках оподаткування загального доходу громадян розподіляється не тільки в місцевий бюджет, а й в державний бюджет.

Загалом, нестача в Української держави коштів на оборону вимагає пошуку додаткових ресурсів для місцевих бюджетів, які, на наш погляд, можна отримати за допомогою прискореного розвитку публічно-приватного партнерства, якому сьогодні не приділяється належна увага. Крім того, іноземні інвестиції в Україну в умовах війни можуть прийти насамперед для реалізації «зелених» проєктів на місцях, на що поки не звертається увага владою нашої країни. Важливо також подолати корупційну складову у використанні фінансових ресурсів громад, зокрема й тих, що виділяються на оборону країни.

Література:

1. Кравців, В. С., Сторонянська, І. З., Жук, П. В. (2017). Реформування територіальної основи місцевого самоврядування в контексті його фінансової спроможності. *Економіка України*, 1, 41–51. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_1_5>. (2026, травень, 02).

Kravciv, V., Storonianska, I., Zhuk, P. (2017). Reformuvannia terytorialnoi osnovy mistsevoho samivriaduvannia v konteksti joho finansovoi spromozhnosti [Reforming the territorial framework of local self-government in the context of its financial capacity]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine], 1, 41–51. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_1_5>. (2026, May, 02). [in Ukrainian].

2. Казюк, Я. М., Венцель, В. Т. (2024). Аналіз ефективності системи фінансового вирівнювання в Україні у контексті зменшення регіональних диспропорцій. *Державне будівництво*, 2 (36), 407–423. DOI: https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-28

Kaziuk, Ya. M., Ventsel, V. T. (2024). Analiz efektyvnosti systemy finansovoho vyrivniuvannia v Ukraini u konteksti zmenshennia rehionalnykh dysproportsii [Analysis of the effectiveness of the financial equalization system in Ukraine in the context of reducing regional disparities]. *Derzhavne budivnytstvo* [State construction], 2 (36), 407–423. DOI: https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-28 [in Ukrainian].

3. Проць, Н. В., Проць, В. І., Костенюк, Т. А. (2026). Фінансові важелі та інструменти системи міжбюджетного регулювання в умовах фіскальних дисбалансів. *Ефективна економіка,* 4. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.150

Prots, N. V., Prots, V. I., Kosteniuk, T. A. (2026). Finansovi vazheli ta instrumenty systemy mizhbiudzhetnoho rehuliuvannia v umovakh fiskalnykh dysbalansiv [Financial leversandinterbudgetary regulation system instruments in the context of fiscal imbalances]. *Efektyvna ekonomika* [Efficient economy], 4. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.150

4. Слатвінська, М. О. (2023). Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування: домінанти формування та резерви нарощування. *Причорноморські економічні студії*, 82, 104-108. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.82-16

Slatvinska, M. O. (2023). Finansovi resursy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: dominanty formuvannia ta rezervy naroshchuvannia [Financial resources of local governments: dominant formation and reserves for growth]. *Prychornomordki ekonomichni studii* [Black Sea Economic Studies], 82, 104–108. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.82-16 [in Ukrainian].

5. Лободіна, З. М., Ківелюк, Я. Р., Чайківський, Н. О., Миколайчук, В. С. (2024). Тенденції та особливості функціонування місцевих бюджетів в умовах війни. *Економіка. Фінанси. Право*, 1, 16–21. Doi: https://doi.org/10.37634/efp.2024.1.3

Lobodina, Z. M., Kivelyuk, Ya. R., Chaikivskyi, N. O., Mykolaichuk, V. S. (2024). Tendentsii ta osoblyvosti funkcionuvannia mistsevykh biudzhetiv v umovakh viiny [Trends and features of the functioning of local budgets in wartime]. *Ekonomika. Finansy. Pravo* [Economics. Finance. Law], 1, 16–21. Doi: https://doi.org/10.37634/efp.2024.1.3. [in Ukrainian].

6. Возняк, Г. В. (2024). Регіони України в умовах посилення кризових явищ: проблемно-орієнтовний аналіз. *Регіональна економіка*, 3, 81-95. https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-3-7

Vozniak, G. V. (2024). Rehiony Ukrainy v umovakh posylennia kryzovykh yavyshch: problemno-orientovnyj analiz finansovykh zmin [Regions of Ukraine in the conditions of increasing crisis phenomena: problem-oriented analysis of financial changes]. *Rehionalna ekonomika* [Regional economy], 3, 81-95. https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-3-70. [in Ukrainian].

7. Письменний, В. В., Палац, Х. П. (2014). Сучасні виклики системи фінансового вирівнювання територій: досвід України і скандинавських країн. *Вісник Запорізького національного університету*, 3, 112–122.

Pysmennyi, V. V., Palats, KH. P. (2014). Suchasni vyklyky systemy finansovoho vyrivniuvannia terytorii: dosvid Ukrainy i skandynavskikh krain [Modern challenges of the system of financial equalization of territories: the experience

of Ukraine and Scandinavian countries]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu* [Bulletin of Zaporizhzhia National University], 3, 112–122. [in Ukrainian].

8. Халавчук, В. О. (2026). Механізм фіскальної децентралізації в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз і фінансові наслідки для місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми сталого розвитку,* 3 (1), 176–182. DOI: https://doi.org/10.60022/3(1)-21S

Khalavchuk, B. O. (2026). Mekhanizm fiskalnoi detsentralizatsii v Ukraini ta krainakh YES: porivnialnyi analiz i finansovi naslidky dlia mistsevoho samovraduvannia [The mechanism of fiscal decentralization in Ukraine and EU countries: comparative analysis and financial implications for local self-government]. *Aktualni problemy staloho rozvytku* [Current issues of sustainable development], 3 (1), 176–182. DOI: https://doi.org/10.60022/3(1)-21S [in Ukrainian].

9. Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: світові практики та напрями їх імплементації в Україні / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. І. З. Сторонянська. (2018). Львів: [б. в.], 106. <https://ird.gov.ua/irdp/p20180703.pdf>. (2026, травень, 02).

Mekhanizmy administratyvno-finansovoi detsentralizacii: svitivi praktyky ta napriamy yich implementazii [Mechanisms of administrative and financial decentralization: world practices and directions of their implementation in Ukraine] / NAN Ukrainy. DU «Instytut regionalnykh doslodzhen imeni M. I. Dilishnoho NAN Urainy»; nauk. red. I. Z. Storonianska. (2018). Lviv: [b. v.], 106. <https://ird.gov.ua/irdp/p20180703.pdf>. (2026, May, 02). [in Ukrainian].

10. Ризики формування та функціонування об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону: науково-аналітична доповідь; наук. ред. І. З. Сторонянська (2020). Львів, ІРД НАНУ, 64. <https://ird.gov.ua/irdp/p20200031.pdf>. (2026, травень, 02).

Ryzyky formuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad Karpatskoho rehionu: naukovo-analitychna dopovid [Risks of the formation and functioning of united territorial communities of the Carpathian region: scientific and analytical report]; nauk. red. I. Z. Storonianska. (2020). Lviv: IRD NANU, 64. <https://ird.gov.ua/irdp/p20200031.pdf >. (2026, May, 02). [in Ukrainian].

11. Яка кількість українців проживає в країні: відповідь демографа. <https://www.unian.ua/society/chiselnist-naselennya-ukrajini-2026-ocinka-demografa-oleksandra-gladuna-13357989.html>. (2026, травень, 02).

Yaka kilkist ukraintsiv prozhyvaie v kraini: vidpovid demohrafa [How many Ukrainians live in the country: the answer of a demographer]. <https://www.unian.ua/society/chiselnist-naselennya-ukrajini-2026-ocinka-demografa-oleksandra-gladuna-13357989.html>. (2026, May, 02). [in Ukrainian].

12. Які вигоди дають ВЕЗ Польщі іноземному інвестору. <https://uniconsulting.group/uk/blog/vilni-ekonomichni-zoni-polschi/>. (2026, травень, 02).

Yaki vyhody daiut VEZ Polsychi inozemnomu investoru [What benefits do Polish FEZs provide to a foreign investor] <https://uniconsulting.group/uk/blog/vilni-ekonomichni-zoni-polschi/>. (2026, May, 02). [in Ukrainian].

13. Ринок оренди житла планується вивести з тіні: у Раді пропонують податок 7%. <https://jurliga.ligazakon.net/news/242684_rinok-orendi-zhitla-planuyut-vivesti-z-tn-u-rad-proponuyut-podatok-7->. (2026, травень, 05).

Rynok orendy zhytla planuietsia vyvesty z tini: u Radi proponuiut podatok 7% [The housing rental market is planned to be brought out of the shadows: the Rada proposes a 7% tax] <https://jurliga.ligazakon.net/news/242684_rinok-orendi-zhitla-planuyut-vivesti-z-tn-u-rad-proponuyut-podatok-7->. (2026, May, 05). [in Ukrainian].